

HET ONZE VADER

Het Onze Vader is het enige gebed dat Jezus zelf ons heeft geleerd. Het staat bekend als het 'Gebed des Heren'. In de Bijbel staan twee versies, een lange versie bij Matteüs (6: 9-13) en een korte bij Lucas (11: 2-4). De versie van Matteüs heeft zes smeekbeden en die van Lucas drie. Beide versies gaan terug op het gebed van Jezus in het Aramees. De verschillen tussen beide gebeden zijn ontstaan doordat zij geschreven zijn voor twee verschillende geloofsgemeenschappen: Matteüs voor Joods-christelijke gemeenten en Lucas voor Grieks (heidens) christelijke gemeenten. De versie van Lucas wordt algemeen beschouwd als de oorspronkelijke versie vanuit de gedachte dat niemand het gedurfd zou hebben de korte versie in te korten door woorden van Jezus weg te strepen. De Matteüs-versie is meteen na het verschijnen van het evangelie opgenomen in de liturgie van de kerk. Dit is de versie die we nu bidden. Het wijkt enigszins af van de tekst uit de Griekse grondtekst in de Bijbel, zoals in de *Nieuwe Bijbelvertaling 21* (zie tabel). De tekst van het Onze Vader was al bekend en werd gebeden vóórdat het Nieuwe Testament verscheen.

Jezus zelf geeft aan zijn leerlingen hoe het te bidden. In Matteüs staat het na de Bergrede (Mt. 6: 1-18). 'En wanneer jullie bidden, doe dan niet als de huichelaars die graag in de synagoge en op elke straathoek staan te bidden, zodat iedereen hen ziet ... Maar als jullie bidden, trek je dan terug in je huis, sluit de deuren en bid tot de Vader, die in het verborgene is. En jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen. Bij het bidden moeten jullie niet eindeloos voortprevelen zoals de heidenen, die denken dat ze door hun overvloed aan woorden verhoord zullen worden. Doe hen niet na! Jullie Vader weet immers wat jullie nodig hebben, nog vóór jullie het Hem vragen. Bid daarom als volgt: ... '.

In het evangelie van Lucas geeft Jezus het Onze Vader tijdens Zijn tocht naar Jeruzalem. 'Eens was Jezus aan het bidden, en toen Hij zijn gebed beëindigd had, zei een van zijn leerlingen tegen Hem: 'Heer, leer ons bidden, zoals ook Johannes het zijn leerlingen geleerd heeft.' Hij zei tegen hen: 'Wanneer jullie bidden, zeg dan: ... '. Waarna het Onze Vader volgt. Jezus voegt hier een verhaal aan toe van een vriend die midden in de nacht drie broden wil lenen voor een onverwachte gast. Als die vriend aandringt krijgt hij wat hij nodig heeft. 'Daarom zeg ik jullie: vraag en er zal je gegeven worden, zoek en je zult vinden, klop er zal voor je worden opengedaan. Want ieder die vraagt ontvangt, en wie zoekt vindt, en voor wie klopt zal worden opengedaan. Welke Vader onder jullie zou zijn kind, als het om een vis vraagt, in plaats van een vis een slang geven?' (Lc. 11: 1-11).

Tijdens zijn leven heeft Jezus veel tot zijn Vader gebeden. De evangelies geven daar voorbeelden van, vooral Lucas. 'Hij (= Jezus) zelf trok zich geregeld terug op eenzame plaatsen om er te bidden' (Lc. 5: 16). 'Op een van die dagen trok Jezus zich terug op de berg om tot God te bidden, en Hij bracht de hele nacht door in gebed' (Lc. 6:12). Jezus sloot vaak het gebed tot de Vader af met een smeekbede. Hij deed dit hardop waardoor zijn leerlingen dit konden horen. Het waren korte beden. 'Abba, Vader, voor U is alles mogelijk, neem deze beker van mij weg. Maar laat niet gebeuren wat Ik wil, maar wat U wilt' (Mc. 14: 36). 'Laat nu zien hoe groot uw naam is, Vader' (Lc. 12:28). Zijn leerlingen hebben deze woorden eerst

mondeling doorgegeven en later opgeschreven. Het is een verzameling van korte uitspraken van Jezus die later zijn samengevoegd.

Het Onze Vader is rond de jaren 30 van onze jaartelling in het Aramees/Hebreeuws door Jezus overgeleverd. Daarna is het lang mondeling doorgegeven in een Joods-Griekse cultuur en later in het Grieks op schrift gesteld. Nadat men in het Westen duizend jaar lang een Latijnse bijbel heeft gekend, verscheen in 1516 aan de hand van Erasmus een Bijbel in het Grieks, gebaseerd op de grondtekst. Dit betekent dat het gebed, zoals dat tot ons gekomen is een vertaling is: in het Nederlands van een vertaling (Latijn), dat al een vertaling is uit het Grieks van de oorspronkelijke tekst (Aramees/Hebreeuws). Het gevolg is dat er nog steeds een discussie is over een juiste vertaling van het Onze Vader. Zelfs paus Franciscus is niet helemaal gelukkig met de huidige versie (2017).

Kerk-liturgische versie	Nieuwe Bijbelvertaling 2021	
	Matteüs	Lucas
Onze Vader, die in de hemel zijt,	Onze Vader in de hemel,	Vader,
uw naam worde geheiligd,	laat uw naam geheiligd worden,	laat uw naam geheiligd worden
uw rijk kome,	laat uw koninkrijk komen,	en laat uw koninkrijk komen.
uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel.	laat uw wil gedaan worden op aarde zoals in de hemel.	
Geef ons heden ons dagelijks brood	Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben.	Geef ons dagelijks het brood dat wij nodig hebben.
en vergeef ons onze schulden, zoals ook wij vergeven aan onze schuldenaren,	Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij vergeven wie ons iets schuldig is.	Vergeef ons onze zonden, want ook wijzelf vergeven iedereen die ons iets schuldig is.
en breng ons niet in beproeving, maar verlos ons van het kwade.	En breng ons niet in beproeving, maar red ons van het kwaad.	En breng ons niet in beproeving.

NB. Als wij het Onze Vader bidden eindigen we vaak met een lofprijzing, een doxologie: 'Want van U is het koninkrijk, de kracht..... Deze woorden zijn niet afkomstig van Jezus of van de evangelist Matteüs. Ze zijn een latere toevoeging aan de Griekse tekst en komen voor het eerst voor in de *Didachè* (eind 1ste / begin 2de eeuw). In een Bijbel worden ze of weggelaten of tussen haken gezet.

SV

In Rondom Johannes, jgr. 10, nr. 5, September 2024

Literatuurlijst Onze Vader

- Arichea, J. D. C. (1980). Translating the Lord's Prayer (Matthew 6: 9-13). *Bible Translator*, 31(2), 219-2
- Akker-Savelsbergh, Y. van den (2004). *Het Onze Vader: een meerstemmig gebed? Een tekstsemantisch en redactiekritisch onderzoek naar het onzevader in de versie van Matteüs (Mt 6, 9b-13)*. Proefschrift Universiteit van Tilburg. Utrecht: Boekencentrum.
- Barth, K. (1952). The Lord's Prayer. Uit: *Prayer according to the Catechisms of the Reformation*. Philadelphia: Westminster Press (pp. 33-36). www.academia.edu
- Barr, J. (1988). 'Abba is n't daddy'. *Journal of Theological Studies*, 39(1), 28-47.
- Brown, R. E. (1960). The Pater Noster as an eschatological prayer. *Theological Studies*, 22(2), 175-208.
- Bugeja, S. (2015). *An exegetical study of the Lord's Prayer as found in the gospels according to Matthew and Luke*. Thesis, Faculty of Theology, University of Malta.
- Burks, M. (2021). Where is the kingdom, power and glory? A text-critical analysis of the doxology of the Lord's Prayer in Matthew. *Review and Expositor*, 118(4), 487-504.
- Crossan, J. D. (2011). *The greatest prayer: Rediscovering the revolutionary message of the Lord's Prayer*. New York: HarperCollins.
- Dugdale, K. (2012). Understanding the Lord's Prayer as a paradigm for prayer. *Stimulus: The New Zealand Journal of Christian Thought and Practice*, 19(3), 30-37. www.academia.edu.
- Dupont-Fauville, D. (2018). Sur la nouvelle traduction liturgique du Notre Père. *Communio*, 43(2), 107-110.
- Evans, C. F. (1998). *Het Onzevader*. Utrecht: Ten Have.
- France, R. T. (2007). *The Gospel of Matthew*. The New International Commentary of the New Testament. Grand Rapids MI: Eerdmans Publishing.
- Gerber, J. (2018). The Lord's Prayer. In C. M. Furey et al. *Encyclopedia of the Bible and its reception online*. Chapter 19. Berlin: De Gruyter. www.jacobgerber.org
- Gibson, J. B. (2001). Matthew 6: 9-13//Luke 11:2-4: An eschatological prayer? *Biblical Theology Bulletin*, 31(3), 96-105.
- Goulder, M. D. (1963). The composition of the Lord's Prayer. *Journal of Theological Studies*, 14(1), 32-45.
- Hallikainen, O. (2005). *The Lord's Prayer in the Sayings Gospel Q*. Doctoral dissertation Faculty of Theology University of Helsinki.
- Hammerling, R. (2010). The wondrous origins of the Lord's Prayer. In: R. Hammerling (Ed.) *The Lord's Prayer in the early Church: The Pearl of great price* (pp. 11-44). New York: Palgrave Macmillan.
- Haye, R. de la (2017). Hoe het Onze Vader te vertalen. *Communio*. Internationaal Katholiek Tijdschrift, nr. 3, 1-44. www.academia.edu
- Haye, R. de la (2018). Heeft het Onze Vader een trinitaire structuur? *Communio*. Internationaal Katholiek Tijdschrift, nr. 3, 1-44. www.academia.edu
- Jeremias, J. (1960). The Lord's Prayer in modern research. *Expository Times*, 71(5), 141-146.
- Jeremias, J. (1964). *The Lord's Prayer*. Facet Books, Biblical Series 8. Philadelphia, P. A.: Fortress Press.
- Jong, de M. & I. Visser (2018) Het Onze Vader in revisie: Matteüs 6: 9-13 in de Nieuwe Bijbelvertaling. *Met Andere Woorden*, 37(1), 6-23. <https://www.debijbel.nl/bericht/het-onzevader-in-revisie>.
- Katechismus van de katholieke kerk (1995). *Het gebed van de Heer: het "Onze Vader"* (pp. 579-602). Brussel, Utrecht: Licap, Secretariaat Rooms-Katholiek Kerkgenootschap. Baarn: Gooi & Sticht.
- Kok, K. (2024). Een verzetstekst: Over het Onze Vader. *Kwartaalschrift*, 3(2), 2-6.
- Kroesbergen, H. (2015). The meaning of 'Thy will be done': An investigation into prayer. *HTS Theologische Studies/Theological Studies*, 71(3), Art. #3103, 9 pages.
- Link, C. (2020). Die umstrittene Bitte des Vaterunser. *Junge Kirche* 3(20), 15-17.
- Lohfink, N. (2005). Das Vaterunser, Intertextuell Gebetet. *ub01*, 73-96. www.uni-tuebingen.de
- Lohfink, G. (2007). Auslegung des 'Vaterunser' (I) – Die sprachliche Form. *Bausteine biblischer Theologie*. Katholische Integrierte Gemeinde 'Heute' 7. www.uni-tuebingen.de

- Lohfink, G. (2015). Worum geht es im Vaterunser? *Katechetische Blätter: Zeitschrift für religiöses Lernen in Schule und Gemeinde*, 140, 8-13.
- Mell, U. (1994). Gehört das Vater-Unser zur authentischen Jesus-Tradition? (Mt 6, 9-13; Lk 11, 2-4). *Berliner Theologische Zeitschrift (BThZ)*, 11, 148-180. www.uni-tuebingen.de
- Morgan, R. (2023). Human forgiveness in the Lord's Prayer. *Expository Times*, 134(4), 164-172.
- Neumann, J. N. (2019). Thy will be done: Jesus's passion in the Lord's Prayer. *Journal of Biblical Literature*, 138(1), 161-182.
- Houtman, D. (2016). *Het Onze Vader*. <http://www.theologie.nl/het-onze-vader/>
- O'Neill, J. C. (1993). The Lord's Prayer. *Journal for the Study of the New Testament*, 16(51), 3 – 25.
- Paus Franciscus (2013). Pray Our Father. Morning meditation in the chapel of the Domus Sanctae Marthae, Thursday 20 June 2013. https://www.vatican.va/content/francesco/en/coditie/2013/documents/papa-francesco-codie_20130620_our-father.html
- Pulis, M. (2017). The Lord's Prayer in Matthew 6:5-15 and Luke 11:1-4. Academic paper SHG 4001 – The Synoptic Gospels: Exegesis (27 pages) www.academia.edu
- Ratzinger, J./Benedictus XVI (2007). Het gebed des Heren. In: *Jezus van Nazareth, Deel 1*, pp. 135-167. Tiel: Lannoo.
- Rosik, M. (2012). De Joodse achtergrond van het Onze Vader. *Wroclawski Przegląd Teologiczny*, 20(1), 88-95. www.academicon.pl
- Pozza, M. (2017). Was der Papst im Interview zum Vaterunser wörtlich sagte. <https://www.kath.ch/newsd/was-der-papst-im-interview-zum-vaterunser-woertlich-sagte/>
- Söding, T. (2016). Atem für die Nachfolge: Das Vaterunser und die biblische Tradition. *Zeitzeichen*, 11, 27-29.
- Vledder, E.-J. (2011). 'Laat uw Naam geheiligt worden': Een uiting van eerbied aan God. *HTS Theologische Studies/Theological Studies*, 67(1), Art. #839, 6 pages.
- Waetjen, H. C. (1999). *Praying the Lord's Prayer: An ageless prayer for today*. Harrisburg Pa: Trinity Press International. www.academia.edu
- Wenham, D. (2010). The sevenfold form of the Lord's Prayer in Matthew's gospel. *Expository Times*, 121(8), 377-382.
- Williams, M. (2005). *Reflections on the Lord's Prayer*. Watts Street Baptist Church. www.open.bu.edu
- Woude, S. J. van der (2015). *De Joodse stem in een christelijk gebed: Een vorm-kritische analyse van het Onze Vader*. Scriptie Departement Religiewetenschap en Theologie, Universiteit Utrecht.